

Ese de dóne ori in septemana: Joi-a si Dominec'a; éra candu va pretinde importantia materieloru, va esi de trei séu de patru ori in septemana.

Pretulu de prenumeratiune.

pentru Austria:
pe anu intregu 8 fl. v. a.
„ diugetate de anu 4 fl. v. a.
„ patrarin 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:
pe anu intregu 12 fl. v. a.
„ diugetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de-adreptulu la Redactiune Stationsgasse Nr. 1, unde sunt a se adresa si corespondintiele, ce privescu Redactiunea, administratiunea séu epeditur'a; câte vor fi nefrancate, nu se vor primi, éra cele anonime nu se vor publicá.

—♦♦♦—

Pentru anuete si alte comunicatiuni de interesu privatu — se respunde câte 7. cr. de linia; repetirile se facu cu pretiu scadiutu. Pretiulu timbrului câte 80 cr. pentru una data se antecipa.

IONU HELIADE RADULESCU

a incetatu din viétia, in etate de 70 ani, la 27 aprile/ 9 maiu, a c. la 3 óre dupa médiadi.

Copiii sei: *Eufrosina, Virgilia, Sofia* si *Ioane*, facu cunoscuta acésta dorerósa perdere tuturoru acelor'a, cari l'au iubitu si stimatu, si-ii roga sè binevoiésca a asistá la ceremoni'a funebra, ce se va face domineca la 30 aprile, la Biseric'a Mavrogheni.

Marele si nemoritoriulu poetu alu Romaniei, *Ionu Heliade Radulescu*, a trecutu astadi in cea lalta viétia, dupa o lunga si dorerósa bóla. Celu mai mare poetu ce a avutu Romania pana acum, parintele literaturéi romane, acél'a care antaiu ne-a invetiatu pre toti a scrie si cetí romanesce cu litere strabune, acél'a care a sciutu sè inspire si sè propage cu mai multa taria si amóre sentimentulu de natiunalitate, acél'a si-a finitu viétia física.

Ionu Heliade Radulescu, discipululu lui *Lazaru*, e un'a din gloriele Romaniei; e unu adeveratu regeneratoriulu alu Romanismului.

Elu a incetatu de a mai vietiu astadi; dara spiritulu seu, dara inim'a sa si geniulu seu, va fi in veci printre noi si cu noi.

Celu ce a traitu ca *Heliade*, nu móre nici o data!...

Posteritatea i va conservá o eterna memoria si recunoscintia!...

Famili'a repausatului mare poetu *Ionu Heliade Radulescu*, invita pre toti amicii si cei ce-lu stimau a asistá domineca la ceremoni'a funebra a ingropatiunei.

Noi adaugemu cá famili'a lui *Heliade* este tóta Romania. *Heliade* a lucratu tóta viétia sa pentru regenerarea natiunei, elu este o gloria natiunala, si o asié gloria toti o respecta, de ori ce partida ar fi, de ori ce colore.

Celu antaiu poetu, celu antaiu gramaticu, celu antaiu liberatoru, pana si celu antaiu profesorulu, celu antaiu diurnalistu, pana si celu antaiu tipografu, *Ionu Heliade* a fostu un'a din cele mai mari si mai primitive poteri motorice ale regenerarei nóstre literarie si sciéntifice. *Heliade* a figuratu si in miscarea natiunala din 1848. Figur'a sa este istorica; numele seu este mare si venerabilu; meritele sale sunt necontestate: glori'a sa va fi eterna.

Toti, juni si betrani, poeti, literati, omeni de sciéntia, profesori si scolari, diurnalisti, comercianti si industriasi: toti trebuie sè salutámu asta frumósa figura; toti sè-i insocimu conductulu funebru, si sè-i dicemu celu din urma: *adio!*

Astfelu *Heliade* va trece in cea lalta viétia insocitu de famili'a sa cea mare!

Onóre si guvernului, onóre ministrului *Tellu*, care a sciutu sè aprecieze acésta ilustratiune a tieréi. Ceremoni'a funebra a lui *Heliade* se face cu spesele Statului!... (Dupa „*Pressa*.”)

Avisare si rogare

tuturoru romaniloru de inima si pricepere!

Inscrierile alegetoriloru in mai multe comitate romane decurgu dejá de marti-a trecuta. Se nu uitamu nici unu momentu, marele interesu ce avemu ca toti romanii indreptatiti, **se fia inscristi**. Deci dnii conducetori nemidlociti ai poporului, neadormiti se priveghieze si se indemne pre poporu, **ca se se inscria si se-si asecuré acestu dreptu**, carele in viétia publica mai greu de catu tóte altele cade in cumpena! — Natiunea nu va poté se escuse pre acei intieleginti din poporu, cari acum, candu este timpulu de lucratu, vor fi nepasati si vor trece cu vederea de a-si face detorinti'a si de a asecurá dreptulu poporului. Preoti si invetiatori, veghiati si lucrati! Aretati ca sunteti la locul vostru, la naltimea chiamarii vóstre, ca sufletulu celu bunu si luminatu alu poporului! Vi recomandamu cetirea si apretuirea *Apelului*, ce publicamu mai la vale in acésta privintia.

Redactiunea.

Pesta, in 6/18 maiu n. 1872.

„*P. Lloyd*“ de ieri sér'a, are o telegrama din Sibiiu despre aceea cumca, metropolitulu Dr. *Vancea*, a respunsu metropolitulu b. *Siaguna*, cá *bucurosu primescé a partecipá la iniciativ'a pentru scopulu d'a face posibilé o solidaritate a romaniloru transilvaneni in privintia alegeriloru pentru Dieta*.

Astfelu ambii metropoliti romani s'au decisu, a se pune in fruntea miscariloru natiunale ale romaniloru din Ardelu, specialu a conduce natiunea in lupta electoralé.

Inceptulu, séu mai bine disu, *puntulu de incepere* este facutu. Dar — acé-

st'a, pre cum prin intielépta, seriósa si nergica pasire póte duce la bine, asié — déca totu lucrulu va remané o vorba góla, de siguru va trebui sè faca „*fiasco*.”

Un'a avemu sè reflectámu pre dnii ce se numiau, si pana astadi urma a se numi „*passivisti*,” nu cumva sè remana ei condusi de vr'unu capritiu, vr'o susceptibilitate, in retragerea loru de la *activitate*; nu cumva sè-si caute vr'unu triumfu falsu, vr'o isbanda egoistica, intru a lassá pre — asié-numitii *activisti*, sè lucre senguri, tóte de capulu loru!

Tare gresita ar fi acésta politica, si — de buna séma istori'a nu ii-ar poté desculpá pre acei domni, cari pururia au trecutu de cei mai devotati fii ai natiunei.

Acuma, dupa-ce activitatea la alegeri este mai preste totu primita, nu remane, de cátu ca domnii *passivisti* de pan'acuma, cu totii sè se sufuleo si-sè desvolte cea mai incordata *activitate*, pentru ca prin aceea sè devina intre tóte impregiurarile in prim'a linia a luptei, detatori de directiune intru tóte. Astfelu ei vor dovedí, cá — n'au fostu *passivisti* din comoditate, si cá sciu se pactedie cu impregiurarile, pururia intru interesulu causei, nici candu intru alu loru personalu.

Ochii tieréi astadi sunt atientiti spre romanii din Transilvania. Toti cei-ce se pricepu la politica, recunoscú cá *romanii transilvaneni potu aruncá multu in cumpen'a politice de statu*. La lucru deci cu totii. —

Foile guvernementali urma pe intrecute a agitá publiculu magiaru si a se spariá ele insesi pre sine, cu — *natiunalitatile*. Unele — cu ajutorulu lui *Ddiei* si alu intipuirei loru esaltate, au ajunsu dejá acolo, de se temu, si inca cátu de bine, de *miscarile romaniloru din Transilvania*. Mai ieri, tóte tieneau cá, adunarea si actele politice de luni dupa dominec'a *Tomei*, au fostu de a dreptulu in favórea guvernului magiaru: astadi ele incepu a se scarpená in capu si a suspiná cu multa banuéli: „*dar déca ne-amu insielá!*”

Mai ridicula li este imputarea ce o

facu opositiunei unguresci, pentru cá acést'a incepe a dá semne de infratire cu natiunalitatile. Chiar tradatoria o numescé unele pentru acést'a. „*P. Napó*,” „*P. Lloyd*“ si altele, afirma tonu in apodicticu oficiosu, cá *natiunalitatile n'au nici o pretensiune justa, nesatisfacuta, cá legea — asié batjocurita, pentru natiunalitati, li-a datu tóte, câte potu pretinde dupa dreptu, si cá prin urmare opositiunaliu comitu o crima contra suveranitatéi magiare, candu mai vorbescu de concessiuni, de consideratiuni pentru natiunalitati*.

Noi asié scimu, cá deákistii — nu numai pre deputatii natiunali din a loru tabera, ci si pre cei din partit'a natiunale, pururiá ii-a magulitu cu concederea, cumca au pretensiuni juste — nesatisfacute, si cumca legea pentru natiunalitati trebuie reformata si indreptata. Dar infratirea de la *Brasiovu* pe ce basa s'a facutu?! — Acum insa — asié se vede, cá ei depunu masc'a si se dau insisi de mintiuna, aréta cá n'au vrutu de cátu sè ne insiele; cu unu cuventu, ei dovedescu ceea ce noi pururiá am afirmatu, cumca *natiunile nemagiare n'au a se asceptá din partea loru la nici unu bine*, si cumca natiunaliu, cari au intratu in castrele loru, nu potu avé nici cea mai mica *buna credintia* la pasulu loru; ei simplu s'au ingagiatu, a sprigini pre sugrumatoriú natiunalitatiloru! — Si de aci, on. Publicu alu nostru va pricepe superarea si chiar indignatiunea nóstra pentru alipirea unoru romani la *Deák* si la guvernulu de astadi.

Ca unu esemplu, de o parte despre fric'a ce ii-a cuprinsu pre *Deákisti*, de alta parte despre absurditatea si ridiculositate argumentatiunei loru facia de *miscarile nóstre*, citámu numai unu pasagiu din „*Haladas*“ (*Progresulu*), de joi-a trecuta. Acésta foia scrie:

„*Nu negámu; opositiunea dreptulu de statu póte sè devina in maioritate la diet'a vitória; — cáci si romanii au esitu din pasivitate; insa acésta opositiune a dreptulu publicu, nu va recunósce de conductorulu alu seu pre Colomanu Tisza, ci*

pre Babesiu séu pre Mileticiu; ér generariulu de astadi alu opositiunei de statu, va fi in diet'a vitória numai unu simplu combatante.” —

Suntemú convinsi, cá — cu o minte nealarmata, nime n'ar crede mai pucinu in acésta afirmatiune, de cátu chiar cei-ce o facu! Insa fric'a si patim'a orbescu si — nebunescu a dese ori! —

Corespondintele nostru de la adunarea politica natiunale din Aradu — a predisu cu temeiu, cá din nesocotitele atacuri minutiose, ce dnii *Hodosiu, Stanescu* si *Romanu* nu se potura retiené de a le face mai multoru punte din program'a natiunale, — contrarii nostri vor sè faca capitalu pentru sine, firese prin cele mai nerusinate mistificatiuni Adeveru cá asié s'a intemplat. Mai tóte foile guvernementali se apucara de a citá si dovedí, cumca domnii *Hodosiu* si *Stanescu*, ba unele punu pana si pe *Aless. Romanu*, s'au desfacutu de partit'a natiunale si cu cumpetu si intieleptiune s'au apropiatu de partit'a guvernului!

„*P. Lloyd*“ canta unu lungu imnu de triumfu pentru acésta frumósa adquisitiune guvernementale. Merita a cetí lungulu alu 2. articlu de fondu din nrulu de joi-a trecuta alu acesteí foi guvernementale, unde, dupa ce s'a spusu curatu, cá in imperiulu nostru *numai dóne natiuni sunt si potu fi indreptatite politicaminte*, numai elementulu loru, celu magiaru si celu *germanu*, fiindu elemente de cultura de statu, — apoi dd. *Hodosiu* si *Stanescu*, punendu-se intr'o categoria cu dlu *V. Bogdanu*, se aducu nainte ca unii cari au pasitu cu resolutiune in contra esceselor partitei *Mocioni-Babesiane*, prin ce se nasce speranti'a cá astfelu de barbati ca *Hodosiu, Stanescu* si *Bogdanu*, se vor gasi si uní pretotindeniá, pentru de a deschide ochii poporului amagitu!

Ati mai auditu vorbe absurde! — La noi tóta lumea scie cá, déca esiste vr'o diferentia intre *Mocioni, Babesiu* si *Hodosiu* si *Stanescu*, aceea se cuprinde tocmai intru atát'a, cá politic'a celoru d'antai pre cátu este de resoluta, pre

atât'a e și de moderata, pre candu dnii Hodosiu și Stanescu pururia s'au tîenutu mai radicali, pururia au combatutu respectele de oportunitate și moderatiune ale Mocionesciloru.

Am disu de atât'e ori, si asta data ér se dovedesce eclatantu, câtu de reu si nesocotitu, este — lips'a de disciplina la noi. Êta cum contrarii nostri profita de ea, pentru de a ne compromite! — Sè invetiâmu o data, pentru Ddiu! —

De altmîntrelea — cine se va mai mirá sèu scandalisá de mistificatiuni d'astea, la cari s'a datu totusi unu pretestu óre care prin pasirea nesocotita a numitiloru dnii si frati ai nostri, candu „Pesti Napló“ de ieri, precum onorabili lectori de scuru toti potu fi convinsi, foranici cea mai mare cauza, fora celu mai micu temeiu, inspiratu si mistificatu de buna sèma din tufa, — scrie vorbalminte urmatoriele:

„Fôia romana cu titulu „Albina“, odeniôra neconditiunatu supusa Mocionesciloru, acuma vine a-ii atacá pre aestia si a dechiará, cã natiunea romana nu are pofta d'a se face scar'a unoru dnii. Sperâmu cã dd. Mocionesci nu vor trece acés'a cu tacerea.“

No, cã a nimerit'o! Dee Ddiu sè nimerésca totu asié. —

Pre langa tóte acestea, nu numai rei si infricosati, ci si intielepti si isteti incepu dnii contrari a tîené pre romani — de odata, dora pentru variatiune. „N. Fr. Presse“ are in nrulu seu de joi o corespundintia din Pesta, carea dice cã in M. Osiorheiu secuii lui Berzenzței de aceea au datu navala a supr'a adunareii stangaciloru magiari, pentru cã au fostu informati despre conspirarea stangaciloru magiari cu romanii contra secuiloru!

„Dar romanii sunt vicleni; ei numai atât'a spunu, cã vor sè participe la alegeri din tóte poterile, nu promitu insa nici cã vor intrá in diet'a ungerésca, nici cã vor tîené cu un'a sèu alta partita. Ei se vede cã astèpta rezultatulu alegeriloru, apoi de vor reesi bine, cu mai multi deputati natiionali, de buna sèma se vor aruncá in acea parte, carea li va promite mai multu, — de nu, ei nici cã vor intrá in dieta.“

Dómne, intielepti ne mai tîenu! De ne-ar tîené macar pre diumetate atâtu de intielepti si fratii de la „Gazet'a Transilvaniei!“ —

Telegrama,

Catra „Albina“; — data in Vinga in 17 maiu de deminètia la 7 óre:

Parintele Damsia din Seceani, fã deportatu, la denunciarea notariulu comunale, pentru cã domineca in 12 maiu de pe amvonu si-a sprimatu parerea de reu facia de nepriceperea ce a doveditu antisti'a cu ocasiunea trecerei MSale prin Cocota, mai de parte pentru cã a indemnatu pe poporu sè se înscrie la votu pentru alegerea de demutatu si sè asculte de intieligintia sa natiunale.

Todorescu.

Publicâmu acèsta telegrama, fora s'ò picepemu bine. Par' cã vré sè dica, cumca parintele Damsia, parochulu si asessorele consistorialu din Seceani, cottulu Temisiulu, este arestatu si deportatu la comitatu — pentru o cauza cu totul nevinovata, ma chiar drèpta si legala?! *)

Pre candu acèsta telegrama ne pune intr'o tristia nedumerire, unele foi guvernamentali mai aducu si o alta asemenea scire, adeca, despre arestarea totu in acelu timpu a unui d. preotu serbu din Fenlacu, totu in comitatulu Temisioriei. Pre cum ni spunu acele foi, si acestu dnu preotu cu numele Gaia Milosieviciu sè fia agitatu de pre amvonu pentru candidatulu natiunale, Victore Mocioni, in contra — natiunalitatei magiare! Dar mai departe totu in acea co-

*) Fiindu tocmai la revisiunea acestui articulu primiramu o corespundintia din Temisiora despre escortarea prin doi persecutori armati — a parintelui Damsia naintea tribunalulu regiu, si despre indignatiunea ce a cuprinsu pre poporu. Asemenea primiramu telegrama de la noi multi locuitori din Seceani, cari ni spunu cã astèpta pre Babesiu, apertoriulu poporului!

Red.

mun'a sè se fia arestatu si deportatu la Temisiora si câtu va dintre poporu, pentru cã ar fi insultatu si amenintiatu pre unu Teodoru Vulpe, a buna sèma cortesiu alu dnniloru.

Minuatu lucru!!

Pre candu organele guvernului atitia intréga natiunea magiara contra opozitiunei pentru cã acèsta se apropia de natiunalitate; pre candu corifeii guvernului din oficiu provóca pre episcopii nostri, ca cu intréga preotimea nóstra sè faca pre cortesii candidatiloru guvernamentali; pre candu functionarii publici, pana si cei de la justitia, prin comanda oficiale, si cu forta intarita poporulu in contra opozitiunei si lu mena ca pre o turma in tabora deákistiloru, — si acèsta pasire — nelegale, n'ò considera de agitatiune: totu atunci in comitatulu Temisiulu si pune in lucrare o sèma de terorismu contra preotiloru si cetateniloru, ce vré a-si pestrá nedependintia personale si tîenu si lucrã cu opozitiunea.

Ni pare ren, ni plange inim'a pentru acèsta cumplita retacire a stepaari; vedemu cã ea merge spre demoralisarea publica si ruinarea libertatei constitutiunei, dar — dóra chiar asié trebuie se fia, pentru ca se se nasca martiri multi, prin cari sè se deschida ochii tuturora, — de siguru si acoloru ce au alunecat — tora vin'a lor — in consortiulu deákistiloru.

Clerulu nostru, prin martiriulu ce dóra fora destula cauza legale i'ar impune ministerulu ung. de astadi, n'ar perde nemica, ma védi'a si iubirea lui la poporu ar crece si ar produce fructele cele dulci si frumóse a le adeveratei sale chiamari! —

PROTOCOLULU

adunantiei politice a romaniloru, ce s'a tîenutu in Aradu, la 9 maiu st. n. 1872.

Nr. 1. La óra 4. de la médiadi, dupa ce sala mare a otelului „Crucea alba“ erã ocupata deus de romani din tóte partile vecine si de tóte profesiunile sociali, câte placu romaniloru si le óóra, intrá in sala domnulu Antoniu Mocioni, presiedintele clubului deputatiloru natiionali romani de la diet'a trecuta din Pesta, si luandu presiedintia, salutandu pre numerosii infaciosati, li deslucã prin câteva cuvinte scurte si chiare — scopulu pentru care li-a conchiamatu dntu incredintia clubului caruia presiediu. Acestu scopu, dise dlu Antoniu Mocioni, este celu spusu in conchiamarea ce se publicã in diariulu „Albina“, si in cele lalte foi natiunale, a nume:

1. Pentru a delibérã si a mediloci conterelegere despre program'a natiunale;

2. Pentru a combiná si a pune la cale celea mai corespundietorie medilóce in privintia alegeriloru ce ni stau nainte, intru interesulu causei natiunale. —

Dupa acestea, dlu conchiamatoriu, multamindu infaciosatiloru cã au venitu in numeru atâtu de mare, recomanda de presiedinte pentru acèsta adunantia pre dlu Joane Popovicu Desseanu.

Decisu: Adunantia aclama intre vivate pre dlu Joane Popovicu Desseanu de presiedinte. —

Nr. 2. D. Joane Popovicu Desseanu, ocupandu locul de presiedinte, si recomandandu-se la bun'a vointia si la amórea presintiloru, accentuèdia seriositatea scopului adunareii, carea pretinde desbateri câtu mai liniscite si mai mature. Imbia adunantiei de notari pre Josifu Botto si pre Georgiu Popa.

Decisu: Adunantia isi alege de notari pre Jos. Botto si pre G. Popa si se parochiamã de constituita.

Nr. 3. D. Parteniu Cosma, saluta dispuactiunea clubului deputatiloru natiionali, cari prin conchiamarea acestei adunantiei dederã ocasiune fie-carui romanu, a contribui la stabilirea programei politice a natiunei sale. Propune multamita acestei clubu si presiedintelui, pentru conchiamarea acestei adunantiei. —

Decisu: Adunantia in unanimitate votéza reconóscintia si multamita clubului deputatiloru natiionali, desclinitu dlui Antoniu Mocioni, presiedintelui acestui clubu, atâtu pentru tîenut'a politica in diet'a tieriei, câtu si pentru conchiamarea acestei adunantiei. —

Nr. 4. Presiedintele Joane Popovicu-Desseanu spune adunantiei cã, reuniunile politice romane de priu camitatele vecine au trimisu mandataru a neme la acèsta adunantia, ale carora nume sunt cunoscente dejã, in parte si din gazetele natiionali. Acum s'ar petrece pré lungu timpu dèca ar trebui sè se presente si sè primésca salutarile de la fie-care, precum s'au insinuatu

la presiedintia. Dreptu aceea propune a se primi constatarea generala cumca aici sunt reprezentati romanii din urmatoriele comitate: alu Aradului, alu Bihariei, din alu Bichisiului si alu Cianadului, alu Temisiului, alu Carasiului, Zarandului, din alu Solnocului de medilocu, din alu Satulu-mare si din alu Crasnei; *) era romanii dntu in departatulu districtu alu Chiorului, nepotendu-se reprezentá prin delegati, trimitu din capital'a loru acèsta telegrama:

Siomeuta, 9 maiu.

Adunarei natiunale romane in Aradu! Intielegintia din Siomeuta din districtulu Chiorului, nepotendu-se infaciosiã, saluta cu sentiminte fratiesci intréga adunare, si e condusa de dorintia: a vedé natiunea scapata de prigonirele adversariloru. Se dechiarã solidarã in privintia concluderulu ce le aduce adunarea, fiindu convinsa cã acelea vor corespunde scopului maretu. Sè vizeze zelosii barbati intruniti in interesulu prosperari natiunale. (Subscrisi: Andreiu Medanu, Vasiliu Indre, Mihaiu Mihalea, Stefaniu Cosmãtia, Georgiu Buteanu, Franciscu Mihalea, Georgiu Tamasiu, Miculescu, Vasiliu Chisiu, Nicolau Nilvanu, Teodoru Indre, Florianu Nilvanu, Joanu Ilesiu, Demetriu Indre, Sandru Popa, Georgiu Nemesiu, Jonu Indre, Alesiu Varãna, Petru Lutiu si intregu poporulu romanu chioranu.)

Intre aplause se pronuncia

Decisulu: Adunantia primese cu via placere telegram'a intielegintiei din Chioru ce ni aduce salutaru, purese din inime de frati, si cu bucuria ié cunoscentia despre aderintia Chiorului la concludese acestei adunantiei. De asidèria primese constatarea generala cã aici sunt reprezentati romanii din comitatele Aradu, Biharea, Temisiu, Cianadu, Bichisiu, Zarandu, Carasiu, Solnoculu de medilocu, Satulu-mare, Crasna. Intruniti din tóte partile, salutandu-se unii pre altii si imbrãsiãndu-se fratiesce, scriu in protocolu acestu actu de fratietate, a sè fia modulu posteritatei, pe carea o provóca prin acèsta cu tóta solenitate: ca in dilele de bine, cu cari o va binecuvèntã, dupa a nóstra credintia, Ddiulu parintiloru nostri, — densã sè nu uite si sè nu slabésca din acèsta contierelegere santa, ce noi astadi in dile de ispita, o afirmãmu in faci'a contrariiloru nostri, si o siglãm cu imbrãcisãrile nóstre. —

Nr. 5. Dr. Alessandru Mocioni, motivandu necesitatea unei programe natiunale, subterne unu proieptu de resolutiune, care numai decãtu se primi in desbaterã generalã; si incependu-se desbaterã specialã, se inscriserã si cuventara la fie-care punctu mai multi oratori: Dr. Josifu Hodosiu, Vincentiu Babesiu, Vincentiu Bogdanu, Mirone Romanu, Alessandru Romanu, Mircea B. Stanescu, Sigismundu Borlea, Dem. Bonciu, G. Sturdia si altii. In fine cu unanimitate se primira tóte puntele fora neoi o modificare, **) de câtu numai in preambulu la cuvintele „partita nóstra“, se scriserã la propunerea lui Hodosiu, acestea: „natiunala romana“, aflandu adunantia cã e cu eale sè se accentuèdie caracterulu câtu mai bine. Dreptu aceea conferintia Decide: Partia natiunala romana are sè se sustena ei mai departe, atâtu sub decursulu alegeriloru, câtu si in diet'a tieriei, ca „partita politico-natiunala de sine statatòria;“ ea privese de chiamare a sa, a lucrã cu tóte medilócele legali si loiali spre a aceea, ca in câtu mai multe cercuri sè se aléga deputati pronunciatu si resoluti ai partitei natiunale romane.

Pentru partia politica natiunala romana de sine statatòria se statoresce urmator'a programa:

1. Solidaritate cu natiunile patriei de asemenea directiune politica.

2. Conferintia pretinde, ca cestiunea de natiunalitate sè se deslege câtu mai curendu intre marginile integritatei politico-teritoriale ale tieriei, si fora a face impossibila o administratiune regularã, pre bazea egulei indreptãtiri natiunale, — in sensulu acelu proieptu, ce clubulu natiunale l'a asternutu dietei in a nulu 1868.

3. Fora a prejudecã decisiuniloru conferintiei generale a Romaniloru din Transilvania ce va sè se tiena, acèsta conferintia pana atunci tîene la proieptulu de resolutiune, ce in anulu 1868 clubulu natiunale l'a subternutu dietei ungeresce, avendu acelu proieptu de scopu, a ne-

*) Intr'unu reportu particulariu ni-se amintescu, dar si noi am observatu vr'o 3—4 si din Torontalu.

Red.

**) In faci'a minciuniloru ce respandescu contrarii nostri, ca si cum puntele principali s'ar fi primitu numai cu majoritati ne'nsemnate, trebuie sè constatãm aici ca, in duóne ronduri candu s'a tacutu contrapropa, pentru contra voturi nu s'au sculat de câtu concernintii dni propunetori ai contravotului. Asteliu cu dreptu cuventu, protocolulu sustiene primirea cu unanimitate.

Red.

tedi calea pentru o complanare a diferentieloru ce subsistu intre unele dispusetiuni legelative si intre interesele indreptatite ale poporului romanu din Transilvania.

Dar in virtutea identitatei de interese intre romanii din coci si intre fratii din Transilvania, acèsta conferintia se crede indreptatita a-si esprime dorintia, cã in casulu dèca Romanii din Transilvania in conferintia loru eventualã s'ar pronunciatu pentru participarea la alegeri, vor sè si tiena de chiamarea loru natiunale, ca in tóte cercurile, in cari densii dispunu de majoritate, sè aléga numai deputati pronunciatu de partia natiunala romana.

4. Fiindu cã, dupa esperintiele de panu acum, n'a potutu a nu se observã unu feliu de nesusu internu intre articulu de lege XII din 1867, si intre negatiunea egalitatei de dreptu pentru natiunile nemagiare: din caus'a acèsta este detorintia a partitei natiunale, a-lu combate cu tóte medilócele legali. —

5. Partia natiunala, doresce sè se estinda câtu mai multu dreptulu de alegere, si a neme isi tîene de detorintia a lucrã spre aceea, ca legea electorala din Transilvania ce. batjocurindu ideia dreptului, scote din cadrulu constitutiunei mai multu de 2/3, ale poporatiunei, sè se reforme câtu mai curendu, in conformitate cu recerintiele democratice ale adeveratei sisteme reprezentative. —

6. Partia natiunale considera naintarea invetiamentulu publicu de o conditiune prealabila pentru prosperarea tieriei intregu si a natiunei romane desclinitu; dreptu — aceea ea va stãrui la infintia de felivrite institute de invetiamentu si cultura publica si pentru poporulu romanu; — a neme, fiindu cã invetiamentulu poporulu romanescu se cade in precumpenintia scóloru confessivnali, va tinde ca acele dispusetiuni ale legii, cari ingreunéza eficacitatea acestoru scóle, sè se delature câtu mai curendu. —

7. Partia natiunala, din privintia unei bune economii de statu, va tinde si mai departe, casã pana aci, a impedecã tóte cheltuiiele improductive, si cari nu sunt de interesu generalu; ea va tienti, ca prin o reforma a sistemei actuale de contributiune, sarcinile sè se imparta mai potrivit. —

8. Partia natiunala va spriginã dorintiele partitei natiunale din Croatia, in câtu acèsta nu vor tinde a desface legatur'a legala cu corón'a Silui Stefanu. —

9. Partia natiunala combate institutiunea voturilor virile, centralisatiunea introdusa atâtu in administratiunea politica, câtu si in cea justitiaria, si preste totu isi cunosce de detorintia a naintã tóte reformele necesarie pentru desvoltarea materialã si intielectualã a tieriei, in spiritalu democratice si alu liberalismulu. —

Nr. 6. D. Demetriu Bonciu propune si adunantia primese in unanimitate acestu

Decisu: Insimãntiunile, ce din diferite parti si mai cu sèma din a guvernamentaliloru se facu natiunalistiloru romani, casi cum caus'a loru natiunala si miscãrile si luptele intru interesulu aceleia, ar cuprinde atacuri in contra tronulu, patriei, constitutiunei, integritatei si unitatei statulu Ungariei, — ca unele ce stau in contradicere cu caracterulu, cu totu frecventu si cu presintele natiune romane, le dechiarã nu numai de neintemeiate, ci si de neadeveru si calumnia tendentióse. Caci partia natiunala romana, nutrindu totu odata sentiu curatu patriotice, nu a avutu si nu are intentiunea d'a ingreunã si periclitã desvoltarea si fericirea patriei comune, ci este de convictiunea cã, din recunoscerã drepturiloru natiunale si din multamirea natiunalitatiloru, va resultã — nu periclitarea, ci intarirea tronulu si asecurarea patriei. Pre acestu motivu, partia natiunala romana si tîene de detorintia, a respinge cu tóta resolutiunea, insinuatiunile amintite. —

Nr. 7. Mircea B. Stanescu propune si adunantia primese in unanimitate

Decisulu: Candidatii si respectivminte deputatii natiunali romani au a se deobligã sub cuventulu onórei, cã se vor tîené de partia natiunala romana si de program'a ei. —

Nr. 8. Venindu la ordine modulu procederei la alegerile venitorie pentru deputati dietali, d. V. Babesiu face o propunere ce adunantia primind'o cu unanimitate, o trece ast-feliu de

Decisu: Pentru priveghiare a supr'a alegeriloru si conducerea si spriginirea loru in tóte, intru interesulu partitei natiunale, se va infintia:

1. Unu comitetu generalu in Aradu, de celu pucinu 15 si celu multu 25 de membri, din locu si de prin partii; — era prin medilócirea acestuia se vor infintia:

2. Comitete natiunali centrale particulari

in tóte comitatele, respective districtele, unde nu există încă; — mai departe prin staruinta acestora se vor înființa:

3. *Comitete cercuali* prin tóte cercurile și comunele, cari comitete vor stá între sine în atingere, în legatură, conlucrare cu comitetele centrale din propriile lor comitate, respective districte, și la necesitate cu comitetul generalu.

4. Comitetele cercuali vor avé nemediocrit'a îngrijire; ele vor lucrá și de adreptul și prin comitetele comunale; ele vor conduce la înscriere și votare pre alegatori, și totu ele vor medilocí adunári pentru a pune candidatu și a-luá acestuia parol'a, precum și pentru veri-care alta trebuint'a.

Candu unu cercu nu ar avé candidatu nationalu, séu nu s'ar poté intruní pentru punerea unui atare, elu, respective partia nationala de acolo, va face apelu la comitetul centralu din acela-si comitatu, respective la celu generalu, și acest'a va întreveni cu suatulul seu și cu conlucrarea sa.

5. Comitetele sunt impoterite a încheia compromise cu alte partite politice, întru interesul alegătorilor nationali; comitetele cercuali inse pururia numai cu scirea și pre langa suatulul comitetului superioru. —

Nr. 9. Pentru a se constitui comitetul generalu amintitu în punctul de mai înainte, adunanti'a aduce acestu

Decisu: Se constituie comitetul generalu cu resiedinti'a în Aradu, și urmatorii se alegu de membru acestu comitetu:

1. *Joane Popoviciu-Desseanu*, din Aradu.
2. *Lazaru Popoviciu*, din Aradu.
3. *Demetriu Bonciu*, din Aradu.
4. *Mircea B. Stanescu*, din Aradu.
5. *Joane Ratiu*, din Aradu.
6. *Josifu Codreanu*, din Aradu.
7. *Teodoru Serbu*, din Aradu.
8. *Joane Arcosi*, din Aradu.
9. *Georgiu Craciunescu*, din Aradu.
10. *Dr. Joane Papu*, din Aradu.
11. *Alessiu Popoviciu*, din Comlosiu.
12. *Nicolau Philimonu*, din Pecica.
13. *Paulu Milovanu*, din Mandrulocu.
14. *Stefanu Adamu*, din Temisiora.
15. *Alessandru Mocioni*, din Capelnasiu.
16. *Joane Popoviciu*, din Jancshidu.
17. *Teodoru Papu*, din Baia de Crisiu.
18. *Parteniu Cozma*, din Beusiu.
19. *Georgiu Vasileviciu*, din Beusiu.
20. *Vincentiu Popu*, din Gabeliu.

Nr. 10. *D. Juliam Janculescu* amintesc ordinatiunea ministrului de justitia în caus'a alegătorilor și instructiunea supremului procuror regescu, cari amendoué fiindu emise pentru a scuti libertatea personala a alegătorilor în contr'a atacurilor eventuali din partea asia numitorilor cortesii, intimpina inse ambele o splicatiune de totu contraria, și a nume este téma de influintiările ce ar veni din partea unoru oficiali, cari nu vor sé întielega lit'ra și scopulu amintitoru duó ordinatiuni. La propunerea d'ui Janculescu și a presiedintei I. Popoviciu Desseanu, adunanti'a aduce în unanimitate acestu

Decisu: Conferinti'a dechiară că, dupa ce libertatea miscamintor electorali e garantata prin legile tierii, castiunat'a ordinatiune ministeriala nu poté avé, și într'adeveru nici nu are altu întielesu, de cátu, a pune stavila atacurilor atentate contra securitatii persoanei alegătorilor și în urmăre contra libertatii de alegori; dreptu aceea conferinti'a respinge cu indignatiune ori ce splicatiune sinistra precum și eventual'a aplicatiune necorecta a acelei ordinatiuni ministeriala; și spre a preveni consecintiile astoru felu de tendintie, apeléza la conducatori și întielegintii romani din tóte partile ca sé invetie pre alegatori despre drepturile și detorintele loru legali facia de alegerele de ablegati, recomandandu-le desclinitu despre o parte a se retiené de la ori ce atacuri atentate contra securitatii personale, precum despre alta parte a nu suferi de la nimene nici unu felu de presiune spre d'au'n'a libertatii alegătorilor; pentru că amintit'a dispusatiune ministeriala nu poté avé altu scopu, de cátu a securá libertatea personala în miscamentulu electoralu, pentru fie-care alegatoriu fora diferentia de partia, dar nici de cátu a scribí ceva din acest'a libertate ce o garantéza legea insasi.

Nr. 11. Pentru autenticarea acestui protocolu și pentru publicarea lui adunanti'a aduce

Decisulu: Comitetului centralu ce se alese, i se incredintéda autenticarea acestui protocolu și modulu publicarii lui astfelu, ca se ajunga la cunoscenti'a tuturor romanilor, fia prin gazetele nationali, ori și prin tiparire separata. La tóta intemplarea, și prin veri care modu, publicatiunea sé se faca în tóte partile și cátu mai curendu pentru ca nici unu romanu, interesatu de binele nationalu sale, sé nu remana în nescinti'a, séu la îndoiéla despre detorint'a sa nationala, ci s'o véda apriatu ca s'o întielega și sé si-o implinésece. —

Nr. 12. Ne mai fiindu altu obiectu la desbateré, presiedintele multanésece adunanti'e pentru tactulu și întieleginti'a de cari dede probe în decursulu debateriloru, și-si exprime

recunoscenti'a pentru increderea cu care l'a onoratu.

Adunanti'a se desface între urári entusias-tice pentru presiedinte, pentru Mocioni, pentru fratiata și pentru contielegerea nationala. —

Acestu protocolu s'a cetitu și s'a autenticatu în siédinti'a comitetului centrale, tienuta în Aradu la 12 maiu s. n. 1872.

Presiedinte:

Joane Popoviciu Desseanu, m. p.

Notariu: *Georgiu Popa* m. p.

Cuventu catra poporu despre alegerile de deputati.

Fratiloru romani!

Tóte legile cari ne domnescu, se facu în Diet'a tierii.

Acolo se otaresece: cáte catane se dámu, cum sé se lee prunciu nostri de catane, cáti ani se slugéseca la militia adeca la catania; — acolo se statoresece sum'a și modulu cum sé se scóta dările de pre tíera adeca port'ia, acolo se decide despre stramutarea legaturilor urbariali, adeca a lantiuirei pamentului, acolo se facu legile despre drumuri, despre regularea apelor, acolo tóte legile cum sé se oarmuiesca comitatulu, și comun'a, adeca trebile satesci, și alte cáte și mai cáte, cari neci se potu enumerá cu intele.

Deca tóte acestea le face Diet'a tierii, este mare lipsa pentru noi sé scimu, cá ce e diet'a a tierii?

Éta vi spunemu dara cá ce e: Diet'a este adunarea tuturor deputatorilor (ablegatorilor) ce-ii alege poporul de pe în comitatele impar-tite în cercuri alegatorice.

Vedeti dara fratiloru, cá pe aceia cari siédú în sfatulu tierii și facu tóte legile cu cari se oarmuiesce tíer'a, fia domnu, fia plugariu, îi alege poporul din cercurile de alegere; nu domni séu carturarii îi alegeu dara pe aceia cari facu legi peste noi, cáci domni și carturarii sunt putieni, ci poporul carele este cáta frundia și iérba; de unde poteti vedé cá mare și frumosu dreptu este acest'a, Fratiloru! cu carele noi potemu alege pre sfatulu tierii, adeca pe facatori de lege, în Diet'a tierii; și fiindu acestu dreptu mare, trebuie sé-lu și folosimu cu tóte poterile nóstre; cáci déca nu, ilu vor folosi alții, adeca pe legiutorii nostri îi vor alege éra și éra strainii, precum s'au intem-platu ins'a de rendu facia cu noi.

Insa cá sé poteti alege, trebuie sé sciti, cari sunt acei ómeni de ómenia și cu védia, pe cari îi invésece legea cu frumosulu dreptu de alegere, trebuie sé sciti, cum și unde se iéu în semnare acesti ómeni, și ce e leaculu, déca cineva este respinsu, adeca nu este primitu sé fia înscriu între alegatori. Acestea, fratiloru, chiar acum'a pentru aceea trebuie sé le sciti, cáci în multe comitate, precum a nume în Aradu, Carasiu, Temesiu, Torontalu s. a. deja de marti în 2/14 maiu s'au inceputu înscrierile la votu, éra în Biharia de 21 maiu, adeca de marti dupa rosaliile catoliciloru, se incepu conscrierile, și tienu numai 14 zile, neintreruptu.

Dupa ce Diet'a trecuta s'a închisu în 16 de zile ale lunei lui aprilu, trebuie sé se deschida alt'a, dreptu aceea s'au facutu ronduéla cá sé se înscrie de nou alegatorii, adeca aceia cari au dreptu cá sé aléga deputatu. Pentru acest'a înscriere comitatele au otaritu terminele ce le spuseramu mai înainte. Preste acest'a, comitatele au alesu pentru fie-care cercu cáte trei inși, cari în forma de deputatiune vor merge din satu în satu, în unele locuri din notariatu în notariatu și în altele vor merge numai în careva satu alu cercului, cá sé-i scria pre cei ce au dreptu sé aléga. Deci fratiloru, candu veti audí cá deputatiunea a sositu în satulu vostru séu la notariatu vostru, mergeți de ve înscrieti. Atátu notarii cátu și preotii la sant'a biserică au se vi spuna candu va veni deputatiunea și candu se incepe înscrierea. Fiti cu bagare de séma cá dreptulu vostru sé nu péra pre nemica. Éra desclinitu voi carturariloru, luminati pre poporu, cá sé mérga a se înscrie. Éca cine are dreptu a se înscrie:

a) Toti cei ce stapanescu unu pamentu de 1/4, séu de 2/3 de sessiune, séu desi pamentu ar avé mai puocinu, dara din pamentu și din capitalu de bani potu aretá unu venitu curatu la anu de 105 fl. v. a. fie cine, carele cu astfelu de avere se infacisidéa naintea comisioinei pentru de a fi înscriu între alegatori, trebuie sé póftéseca a i se spune, déca este primitu séu ba? La ce deputatiunea trebuie sé dee respinsu respicatu.

b) Toti preotii și invetiatorii satesci au dreptulu sé fia înscriu în puterea dirigatoriéi

loru desi nu aru avé nici pamentu nici vr'o avere, asia dara și densii sé se infacisidéa naintea deputatiunei, cáci numai acel'a se înscrie, carele se aréta în persóna, și pretinde se fia înscriu.

c) Toti nobilii, (nemesii,) de și nu au avere, au dreptu de alegere, déca póftescu se fia înscriu.

De la aceia, cari au 2/3 de pamentu, deputatiunea va pófti sé arete cu estrasu din protocolulu fundualu, (cartea de pamentu,) cá intabulatu-e pe elu séu ba? cine póte aretá, bine, se arete; insa déca cineva inca n'au potutu se intabuleze mos'a sa pe numele seu, va fi destulu déca va avé atestatu de la comuna și preotu, cá mos'a este a lui, séu va aretá contractulu de cumperare și stepanire.

Déca cineva n'ar fi primitu de deputatiune, unulu ca acel'a, incependu de la cea din urma di a conscrierei, în timpu de optu zile trebuie sé faca reclamatiune séu apelata la comissiunea centrala a comitetului, apoi aci romanii cari au onventu la comitetulu centrale, vor grigi ca reclamatiele romanilor se fia deslegate dupa dreptate. Sciu fratiloru! cá multi ve vor intricá, cá si în alti ani, cá sé nu ve înscrieti, cáci veti fi catane, séu cá veti platí mai multa portia, și ve vor svatui cá mái bine sé remaneti pe a casa, cáci vor gatá treb'a alții si fora de voi; dar unii ca acestia sunt pimasii si voitorii de reu ai vostri și a neamului remanescu, bine sciindu cá déca nu se vor înscrie romanii de alegatori, apoi vor alege cu totulu alții și nu romanii pe deputati, cari apoi se vor îngrijí de binele loru și nu de alu romanilor.

Pentru aceea, fratiloru, în numele neamului romanescu ve rogámu, ascultati cuvintele si svatulu nostru si totu aceia cari intru întielesulu mái desusu aveti dreptu de alegere, nu crutiati ústenéla de o di séu dóne, ci alegati la loculu înscrierei și póftiti se fiti înscriu; cáci carele va remané, nu va avé locu la alegerea deputatului; apoi ati potutu vedé cá alegerea se intempla mái totdeuna cu votu și de remaneti acum'a de la înscriere, în trei ani nu poteti intrá între acei ómeni de cinste cari se numescu alegatori.

Nu cugetati, fratiloru, cá carturarii ast'a e póftescu de la voi numai pentru binele loru, nu, cáci ast'a se póftescu *chiar pentru binele nostru*, cáci legile le facu ómenii pe cari îi veti tramite voi la dieta, și déca veti alege ómeni de ai vostri, se vor și îngrijí de voi. Déca se vor gatá înscrierile, și se vor deslegá reclamatiele, atunci se va face însemnare permanente a alegătorilor din fie-care comuna; și apoi se va otari terminu pentru alegerea de ablegati.

Ce lucru frumosu va fi, candu din fie-care satu, romanii cu steagulu în frunte, în numeru cátu de frumosu, se vor infacisidéa la loculu alegerei, și vedindu si alții cáti alegatori sunt, vor dice *„acel'a e satu de tréba, satu de a fire, se vede cá-su ómeni buní si priceputi; tienu bine la olalta si-si pastreza pamentulu, nu-lu dau din mana, nu-lu respicescu.“* Ori cine se fie, va trebui sé-i cinstéseca și sé-i ómínéseca pre astfelu de ómeni, inse numai atunci, déca într'adeveru vor tiené un'a, si nu vor fi împarechiati între sine.

Dupa acestea se trecemu la lucrulu de frunte, la acea întrebare, cá pe cine sé alegeți?

Multi sunt chiamati si pucini alesii, dice scriptur'a, — si la dn'a Vóstra se vor aretá multi cu multe forme, si vi vor dice: „pe acest'a sé-lu alegeți, cá e domnu mare si are putere si cuventu la locurile inalte; — pe acest'a sé-lu alegeți cá e domnu de pamentu, scie ce e port'ia cea mare, cáci o platesce casi voi; — pe acest'a sé-lu alegeți, cá e dirigatoriu de varmegia, séu cá are gura si punga mare, vi dá si de beutu si de ascultatu, cátu sé ve saturati! ba vor dice unii: *„nu alegeți romanu; cáci feréseca Ddieu de domnu de romanu,“* si alte barfele de acestea. Unii ve vor imbiá cu bani, cu beutura, mancare, cu forspane, numai cá sé ve desbine, sé ve traga pe unii în cóci, pe alții încolo, cá asia se ve faca de risulu lunei si se póta dice despre voi: *„romanii sunt ómeni slabi, n'au taria de sufletu, n'au vointia si pricepere, îi poti cumperá si vinde cá ei insisi sé-si batjocuréscu dreptulu si sé-si intaréscu jugulu! Si cáte si mai cáte asemene acestor'a; si credeti, fratiloru, aceste vor fi adeverate déca voi nu veti ascultá svatulu fratiloru si filioru vostri cari sunt si au esitu din sinulu, din mediloculu si din sangele vostru, — haru domnului, acum'a si diintre domniele vóstre sunt multi cari au prunci invetiati, esiti de la scolele mari; aveti pe fiii vostri de invetiatori, de preotii, fiscali*

si deregatori, si bine sciindu cá sangele nu se face apa, si bine veóndu cá óre caror'a dintre acestia li pésa de binele vostru, ascultati svatulu acestor'a, cáci ei au invetiatu a cunosce lumea, apoi ei se svatuescu érasii cu alti romani de ai nostri, luminati, cari s'au intrunitu spre acestu scopu la *Aradu*, la *Oradea-mare*, la *Temesiora* s. a. m. d. avendu la inima condu ce rea trebiloru si lipseloru poporului. Acesti barbati de incredere ai romaniloru, dupa ce vor ascultá dorinti'a fia carui cercu alegatoriu, vi voru spune pe cine se alegeți. Ascultati numai de ei, cáci ei voiescu binele poporului.

Ablegatii pe cari se i alegeți dn'a vostra, sunt chiar fiscali, advocatii, chiamati a a. érá drepturile vóstre în diet'a tierii; apoi audit'ati în lume, cá fiscalulu sé ve plátéseca si sé vi dee beutura pentru cá se ve póta fi aperatoriu?! Ei dara, fratiloru, cá unora ca acestia li-ati dice: *„Apoi domnule, ce lucru intorsu! Domni'a ta sé-mi lucrí, se asudi pentru mine, sé me aperi cu mintea, cu sciinti'a, si totusi domni'a ta sé-mi si platesci pentru acestea, si nu eu domniei Tale! Va sé dice, slug'a sé plátéseca stepanului?! Du-te în scirea lui Ddieu! cá fapt'a domniei tale nu poté fi curata!“* —

Éta fratiloru! cá aci domni cari buescu a sup'r'a vóstra cu felu de felu de amagiri, cu beutura, cu bani si cu fagaduintie desierte, cá sé vi fia ablegati, aceia sunt astfelu de fiscali nechiamati, cari de buna séma vréu sé ve vinda, deci sé remana în veci nealesii.

Dreptu aceea, fratiloru romani, alegeți pe barbati din sangele vostru, în cari aveti incredere, si pe cari îi cunoscéti de ómeni de ómenia, de ómeni cu credintia si cu iubire catra voi; au uitati, cá *comesi'a e mai aprópe de cátu sumanulu*, cá *sangele nu se face apa* si cá *mai bine alu meu probatu, de cátu strainulu ingamfatu!* Nu uitati, fratiloru, cá acelu poporu carele parasindu-si pe fiii sei, se parasésece pe sine, si curendu va sé-lu paraséseca si Ddieu, cáci scrisu este: *„Perirea ta din tine Israile!“*

În urma sé sciti, cá joi dupa dominec'a Tomei s'a tienutu în Aradu o adunare numerósa de romani carturari si fii ai — poporului, cari svatuindu-se au statoritu, cum trebuie sé fia si sé luere deputatii romani la Dieta, în folosulu si spre binele poporului romanu. Acele statoriri vi se vor spune: tieneti de ele, si cereti ca alesii vostri la Dieta toti se le urmeze cu credintia!

Intruniti-ve în tóte faptele vóstre cá frati de unu sange si de o sórte, dupa canteculu nostru romanescu:

*„Haid' sé dámu mana cu mana,
Cei cu diina romana; —
Unde-e unulu nu-e putere,
La nevoi si la dorere; —
Unde-su duoi puterea cresce,
Si dusmanulu nu sporesce!
Amendouii suntemu d'o mama,
D'o faptura si de-o séma,
Tu mi esti frate, eu ti-su frate,
În noi doi unu sufletu bate!“*

Fagetu, în maiu 1872.

(*Replica.*) Onorabilulu publicu cetitoriu si va mai aduce dóra a minte de corespundinti'a mea din nrulu 21 alu acestui diariu. Se scie, cá eu atuncia între multe altele am disu și aceea, cumca noi, adeca romanii din giurulu acest'a, pre terenulu bisericescu, dar mai vertosu pre celu scolaru — stámu de totu reu, si vin'a — fresce — am aruncat'o mai numai pre capulu protopopulu nostru. A nume am disu, cá nóuele nóstre institutiuni bisericesci nu prindu radesine si nu vor a prosperá; am lamentatu, cá de scóle si de starea cea miserabila a invetiatoriloru nu se îngrigésece absolutu nimenea; am spus, cá parochiile si statiunile invetiatoresci, în casu de vacantia, se ocupa pre calea licitatiunei etc. etc. etc.

Acuma, în nrulu 34 alu acestuiasi diariu, la *disce* septemane adeca, *trei-dieci si trei* de inși, preoti, invetiatori si judi, venira de-lu desculpara pre dlu protopopu, dechiarandu cele scorie de mine de nisce scorniture.

Nu sum amiculu certloru; sciu si aceea, cá astadi e mai putienu binevenitu timpulu pentru de a ne certá noi între noi; — ei, dar pentru salvarea onórei mele de corespundinte fidelu, trebuie sé facu cáte-va observatiuni si reflexiuni la respectiv'a rectificare.

Cumca respectiv'a rectificare nu s'a facutu din propriulu indemn alu celoru subscrisi, séu baremu a duoi-trei dintre densii, ci s'a facutu la *mandatulu* chiar a dlu protopopu, cumca cele mai multe subscrieri s'au medilocitu numai si numai prin felu de felu de amenintiári; cumca cei mai multi s'au subscriu fora a aci cá ce subscriu, — tóte acestea eu le privescu

de lucruri secundare, de cari mai pre largu nici nu vreu a me ocupá.

Eu, in corespundint'á mea, am fostu disu, cá n'ouele n'ostre institutiuni bisericesci nu prindu radece si nu vor a prosperá nici pre la noi, si cá de scóle si de starea cea misera-bila a invetiatoriloru nu se ingrigesce abso-lutu nimenea. Trei-dieci si trei de insi, preoti invetiatori si judi, prin rectificarea lor, vo-iescu a constatá contrariu, dicendu cá in intregu protopopiatulu nostru, sinodele si co-mitetele, conformu dispusetiuniloru Statutulu org. controléda averea bisericesca si iéu me-sure energice pentru delaturarea unoru abusuri si pentru frecuentarea scóloru de catra prunci cátu mai regulatu. — In cari, si in câte locuri se facu aceste? Intrebu eu. Óre in câte comu-ne la noi sínódele si comitetele tienu regulatu siedintiele prescrie de Statutulu org.? Eu am cercetat anumitu la vr'o *diece* comune, si — dieu — numai in *doué* am aflatu cá sínódele si comitetele 'si implinescu detoriint'á. Si cine pórtá vin'á? Cine premerge cu esemple rele? — De la constituirea sínodulu, scaunulu si a comitetulu protopresbiterale, de câte ori au fostu convocati membrii acestor'á la siedintie? Respunda cei 33, séu poterea inspirat'á a lor!

Cumca parochiele si statiunile invetiato-resci, in casu de vacantia, se ocupa pre calea licitatiunei, o diou cu t'ota poterea conventulu si acuma. La timpulu si loculu seu (? — Red.) voiu dovedí acést'á cu date positive.

Si apoi nu numai lips'á de recurenti e cauz'á, cá in *fericitulu* nostru protopopiatu sunt vacante atáte parochii si statiuni invetiatoresci pre langa multe altele si aceea, cá nepotis-mulu trebuie consideratu, elu trebuie se ocupe câte *doué* parochii **) ba intr' unu casu unu ginere mersese pana acolo, de ocupase pre langa 2 parochii si unu postu de invetiatoriu; — a patit'ó inasa. Am si aci date positive. —

Diceti, dloru trei-dieci si trei la numeru, cá principal'á mea tendintia este, a nimici reputatiunea dlui protopopu alu nostru, de carea se bucura ca primulu factore in t'ote miscárele natiunali si sociali din acestu giuru. Acést'á, cu man'á pusa pre inima, negu. Pre candu inasa vorbescu asia, nu potu a nu-mi esprime adenc'á dorere, cá multi, fórté multi au grele scrupule si temeri pentru sinceritatea patriotismulu multa *laudatulu* nostru barbatu. No, dar vomu vedé. Dilole de cercare se imbuldiescu a supr'a-ne. Vomu vedé!

La aceea, cá *nevinovatulu* nostru parinte protopopu, intr'atát'á ar fi culpabilu, cá pré adese ori trece cu vederea portarea rea a unoru preoti, — am a observá, cá dora n'ar face asia, déca n'ar fi pentru binele propriu. Voiu ilustrá si acést'á cu date, dar — ceva mai incolo, pana mi le voiu completá.

In cátu despre cutesanti'á mea, cu care am inceputu a atacá, spunu cu t'ota franchet'á, cá aceea in viitoriu va fi si mai mare. Voiu ur-marí totu pasiulu celoru din capulu afaceriloru, voiu notá t'ote faptele lor, voiu aduná cátu mai multe date de totu felulu, voiu stringe sub-scrieri — nu *dieci*, ci *sute* de ele, — si apoi ce va fi, vomu vedé. De aceea eu, ca bunu crestinu ce sum, dicu si dlui protopopu: sé nu mai amble dupa subscrieri si dupa unele-altele forme; sé nu se bage nici insusi, nici sé nu traga pre bietii preoti si invetiatori in mocirla; sé fia adevératu parinte si conducetoriu, precum 'lu dorimu cu totii, é' nu despotu, de carele sé se ingrozéscá totii.

Unu cuventu inca cu cei trei-dieci si trei la numeru.

Diceti, cá déca voiu continuá cu atacurile in contra *bravulu*, *nevinovatulu*, *stimatulu*, *rubitulu* si *zelosulu* nostru protopopu, nu me veti mai onorá nici cu una rectificare. Eu nu voiu perde prin aceea, chiar precum nime n'á cascigatu prin rectificarea de carea m'ati onoratu!

Publiu.

Tierova in Carasiu 2 maiu 1872.

Pré stimatú domnule Redactore! M'asi bucurá pré tare candu asi fi in stare de a vi face vr'o surprindere imbucuratoria in timpulu presinte, care e pentru noi romanii fórté criti-cu; inasa dorere si aici la noi, ori in catro ni intorcemu atentiunea, nu audimu, nu vedemu alta ceva, decátu necasu si lamentari, si confu-

**) Pre cátu cunóscemu noi acele párti, apoi — dieu si cu duóe totu cam seraci vor fi bie-tii preoti!

Red.

siuni si neintelegeri. Din acestu dorerosu puntu de vedere mi iéu libertate si eu a Ve molestá cu aceste pucinele siruri rogandu-ve ferbinte ca sé binevoiti a le dá locu in colonele multu pretiutulu diuariu „*Albina*,” pentru ca sé se póta vedé inca unu essu, care nasce discor-dia, acestu inimicu de morte alu natiunei nostre.

Sunt mai multu de 10 ani de candu sub-sorisulu servescu ca invetiatoriu in comun'á *Tie-rová*, si inca cu unu salariu ne'nsemnatu ca partea cea mare a invetiatoriloru. In anulu tre-outu vediendu comun'á cá cu acelu salariu nu póte sé assiste unu invetiatoriu cu familia, a binevoita a-lu ameliorá, redicandu-lu la 322 fl. mai preliminaru si 8 stangeni de lemne pen-tru incalditulu scólei. M'am im bucuratu si eu si famili'á mea numerósa vediendu-ne intr'ó stare mai buna; cáci pana aci n'avemu nici ce manóe. Inasa dorere, acéstá bucuria nu ni re-masea nici diumetate de anu. Caus'á causeroru e parochulu loculu Stefanovicu, carele ca pre-siedintele sínodulu parochialu a informatu po-porulu, respektive sínodulu parochialu, cá sé-i incredintiedie lui acelu salariu invetiatorescu si apoi elu 'lu va inmanuá invetiatoriu; de atunci nu am mai vediutu nici unu cruceriu. M'am rogatu de ómeni spunendu-li cum sta cauz'á; inasa in daru, cáci preotulu fiindu avutu, seduce poporulu cu bánturi si inca in asiá me-sura, in cátu déca parinte nu functionéda in biserica câte 6 septemani, *poporulu tace!*

M'am adresatu catra ven. sínodu epar-ochialu apoi catra ven. consistoriu din Caran-sebesiu, inasa nici unu resultatu. *)

Vedeti! Pre stimatú domnule Redactore, de unde provinu atáte neintelegeri intre noi romanii, apoi se mai fia vorb'á de o prospera-re?! Vai si amaru. De aici provine impregiu-rarea cá la alegerea de ablegatu totdeun'á noi, cei multi, remanemu de rusine! Dee Ddieu mai bine, dar pana atunci nu ni remane de cátu a plange si a lamentá. *Demetriu Micléa,* doc. gr. or. romanu.

Satulu nuou, (conf. milit. germ.-ban.) in aprile 1872.

Stimata Redactiune! permiteti-mi, Ve rogu, pucintelu spaciú in stimat'á „*Albina*” spre pu-blicarea acestoru siruri, ca sé potu aduce la cu-noscint'á multu iubitei mele natiuni necadu-rile n'ostre, ale romaniloru din Satulu nuou, cáci facendu acést'á, mi se pare cá ni se mai va aliná durerile si suspinurile vor mai incetá.

Nu incape nici o indoiéla cumca stima-tulu publicu romanu cetitoriu i-e cunoscutu cu ce focu astépta romanii din Satulu nou tre-cerea de la ierarchi'á serbéscá la cea romana din Caransebesiu, cá sé póta si ei pasi pre cam-pulu libertatii si alu autonomiei bisericesci si prin aceea a scapá de pericóloru ce-i amenintia cu perire. Sperandu in atotpotintele creatoru, as-ceptasemu cá, cátu mai curendu va sosí'á man-tuirii n'ostre — si dupa atáte furtuni inaseninandu-ni-se in fine orizontele bisericescu-natiunali, ne vomu bucurá de o viéta mai libera natiunala; dar pre noi romanii par' cá master'á s'orte ne persecutá si insiá in t'ote aspiratiunile n'ostre natiunali. Ce nori infriciosati, ce furtuni infiora-torie si aducatorie de mórte se redicaru a supr'a n'ostra si de já a inceputu a ploia puciósa ici-co-lia, spre a mistu'í semtiulu natiunali din inima pana si a unoru romanii dintre cei mai zelosi natiunalisti si mai buni crestini pan'acuma „*Nazarenismulu*,” este lepr'á ce incepe a se respandí pre la noi! Elu turbura intrég'á romanime de aici si deja cadiura câte-va sufleté romane viciptima invetaturei antichristiane. Nu va in-trebá stimatulu publicu cetitoriu: „Dar unde vi sunt preoti, unde vi sunt pastori vostri ca-rora sunteti incredintiatu spre a ve pasce si nu-trí cu nutrimentu spiritualu? De unde si cum s'au incubatu acelu reu mare si ne mai pome-nitu in crestinetatea gr. or. si gr. cat.? — si ce are de scopu? Éta cum. Preotulu nostru romanu P. Militariu e intr'adeveru pastorulu celu bunu, carele si sufletulu isi pune pentru oile sale, si e modelu de credintia si blandétia. Santi'á Sa cau-ta dí'á si nóptea oile cele retacite, dar nu le póte aflá, cáci ele retacescu prin labirintulu celu intu-necosu alu „*Nazarenismulu*” si díacu intre lupii cei rapitori, si acestia sunt cari facu pro-paganda in Banatu sub masc'á de lucratori

*) Ni vine cá si cum ai vorbí fabule! Nu po-temu crede nici in volnic'á preotulu, nici in nepasarea consistoriu. Lucrulu trebuie sé fia altfelu. Asteptámu lamurire de la cei acusatí.

Red.

de orolgia, toti credintiosi de ai lui Martinu Luteru, si spre nefericirea n'ostre suntemu intr'ó Compania cu unu satu luterenescu Franzfeld, de care sunt romanii nostri mai cu séma ban-tuiti si insielati. Invetiatur'á cardinala a Naza-reneniloru este: nóa nu ni trebuie preotu, nu bis-erica, nu e permisú a purtá arma in mana. Cu alte cuvinte: sé nu platesci preotulu si sé nu aperi tronulu si patri'á contra dusimaniloru.

Dar bravulu nostru antiste comunala Mateiu Ortopanu dimpreuna cu ven. nostru preotu J. Militariu fuocura pasii necesari pen-tru a nimici lepr'á periculósa, a nime s'á stato-ritu prin o decisiune comunala unu salariu bu-nisioru pentru sustinerea preotulu nostru si asia stólele au cadiutu. Astfelu s'á pusú pedeca respandirei afurisitulu Nazarenismu fora nici o ideia morala si mantuitória, astfelu unii dintre cei retaciti au revenitu pre calea adevérulu, a adevératei invetiaturi a lui Cristosu si astelu sperámu, cá nu se vor mai aflá crestini slabi de credintia, cari sé tréca la nebunii de Naza-reni. Multiamita deci zelulu natiunali si cre-stinescu alu memoratoru duóe persone.

Abusuri in miscamintele electorali.

Despre reactiunea si abuserile de potere ale guvernulu nostru ungurescu, si ale organe-loru sale, foile opositiunali sciu sé imple colóne.

Déca cine-va citeisce cu atentiune cele ce se scriu de marturi cu ochii, despre veesatiu-nile si volniciele ce se facu buna óra prin comi-siunile conscrietoria de alegatori in insasi capi-tal'á tieriei, in Pesta, apoi acéla trebuie sé-si aduca a minte de cuvintele ce am rostitu oca-sionalmente in dieta, si sé ni dée dreptu, cá — politic'á de astadi nu numai facia de romani si de natiunalitati, ci si facia de insisi magiari si nemti este reactionaria. Se inscriu adeca de alegatori — fora multa cercare, toti cei-ce dupa unu esamenu secretu se afla de partisanii ai gu-vernulu; de alta parte se respingu sub cele mai absurde preteste, cei mai necontestabili opositiunali. De esemplu, se respingu unii, pentru cá cartea lor de dare nu este scrisa cu tinta négra, ci *violetta!*

Dar apoi corifeii opositiunali inca nu dormu; ei sunt pretotindenia; ei saru tuturoru intr'ajutoriu, ei cu totii in choru dau navala a supr'a guvernulu si unelteloru lui!

De curendu in unele orasia pre cum a nime in *Miskolcz*, capii politienesci au luatú mesur'á, cá nici o adunare electorale, nici chiar a cluburiloru séu comiteteloru partitei stange, sé nu póta tiené adunari si consultatiuni, fora intrevinerea unui Comisariu de politia. Atare mesura nu s'á mai pomenitu in Ungaria, si nici nu se potrivescu de felu cu spiritulu de con-stitutiune. De unde „*Hon*” nu pregetá, a dá partisaniloru sei svatulu, cá venindu-le din ca-re-va parte vr'unu astfelu de „*ucasu*,” sé-lu puna simplu ad acta!

Totu astfelu ar trebui sé face si omenii nostri cu *poruncile nelegali*, ce fora totu drep-tulu, fora t'ota competint'á li dau domnii sol-gabirei si comisari.

„*Napoi cu lingur'á de acolo unde nu-ti ferbe dí'á!*” Dnii solgabirei si comisari de se-curitate — n'au d'á porunci, chiar nimic'á ale-getoriiloru, in cátu pentru alegere; é' cari au obrasnic'á d'á porunci, cum fecera cei pin Fa-getu in diu'á de 9 maiu, aceia trebuie indrumati la oficiulu lor. —

Conflictulu intre Berlinu si Papa.

Cetitorii nostri 'si vor aduce a minte, cum sub totu decursulu resbelulu franco-nemtiescu, santulu parinte din Roma, in data ce a obser-vatu cá noroculu favoresce nemtiloru, a ince-putu a cochetá cu acestia, mergendu pana a binecuvéntá armele lor, macar cá — sisma-tice, pagane!

Santulu parinte se maguliá cu sperant'á, cá prin o astfelu de portare fariseéscá a sa, va dobandí pre *Bismark* si pre stepanulu seu *Vil-helmu*, siesi de unelte, priv cari sé-si recuceréscá provinciile ocupate de Italia si sé-si restitué si dóra maréscá poterea luméscá!

S'á insielatu santulu parinte infalibilu, Pentru cá, o data trantita la pamentu Franc'á, potericii din Berlinu nici nu mai vreu sé auda de poterea luméscá a papei; ba ei infrenaru prin legi si alte mesure administrative — mai t'ota influint'á cea mare a popiloru catolici, organe-loru papei — in Germania.

De unde santulu parinte se imbursuá

fórté si incepá a trage degetu cu principele Bis-mark; ce inasa acestuia nu-i fece mare dorere de capu.

Acum de curendu totusi guvernulu din Vaticanu i-a succesu a necagi cátu-va pre Bis-mark. Acést'á adeca, vrendu a aduce diavolulu temaia, — o tactica diplomatica indatinata, — destiná de *mare-nunciu* la curtea papale din Roma pre cardinalulu-principe de *Hohenlohe* crediendu cá acést'á ca persóna grata papei, va fi bine primitu si va midloeci o molcomire a iri-tatulu si superatulu santu parinte. Intr'acéca-ce se vedí! Santulu parinte refusá cu t'ota resolu-tiunea de a primí si recunóscé pre *Hohenlohe* la curtea sa.

La pertractarea bugetulu afaceriloru esterne in parlamentulu imperialu din Berlinu *marti-a-trecutu* (in 14 maiu), se fece multa vorba de acést'á si dlui *Bismark* de repetite ori luá cu-ventulu si se espectorá cá — se insiála santulu parinte, déca crede cumca prin acéstá pasire si maniera a sa va constringe pre guvernulu im-peratescu germanu, sé incheie vr'unu *concor-datu* cu curtea din Vaticanu. Totusi — vrendu unii a propune stergerea de totu a postulu de nunciu in Vaticanu, *Bismark* nu primí acést'á, afirmandu cá din consideratiuni cata numero-sulu poporu catoliciu alu Germaniei, desi guver-nulu de Vaticanu s'á portatu atátu de neghiobu, acéla nu trebuie desconsideratu — numai din motivulu de susceptibilitate.

Astfelu astadi conflictulu escatu intre po-tericii din Berlinu si infalibilii din Vaticanu, si cauta o deslegare si complanare óresi-care po-trivita. —

Conchiamare.

Membrii comitetulu centralu alu reuniunei politico-natiunale a tuturoru romaniloru d'in comitatulu Aradului, d'impreuna cu membrii sub-comiteteloru constituite de pana acumu, precumu si toti membrii comitetulu comitatensu, se conchiamu la siedint'á comitetulu centralu, tienenda in 3 juniu 1872 st. n. dupa mediadi la 4 óre, in localitatea indatinata, pentru de a se consultá in privint'á candidarei deputatiloru natiun-ali in cele patru cercuri electorale, re-servate pentru romani, anume: *Radn'á*, *Siri'á*, *Buteni* si *Chisineu*. —

Cu privire la momentositatea obiec-tulu, speru si asteptu de la zelulu natiu-nalu alu tuturoru rom. membriloru convo-cati, cá nu vor lipsi a participá la sie-dint'á acéstá atátu de importanta pentru interesulu nostru natiunali.

Aradu, in 15 maiu 1872. st. n.

Demetriu Bonciu, m. p. presiedintele reuniunei polit. nat. a tuturoru romani-loru din comitatulu Oradului.

(„*Numa Pompiliu, alu doilea rege dupa Romulu*,”) tradusu de subscri-sulu dupa Florianu, unulu dintre cei mai ce-lebri scrietori francesi, carele toamai prin acestu opu a devenitu fórté renumitu la natiunea sa,

a esitu acum de sub tipariu in ouprinsu de 13 colé, si se afla de vendiare la traducetoriulu cu pretulu de 1 fl. v. a. de esemplariu. D. D. colectanti, cei-ce dupa repetitele mele inscint'ári au întârdiatu pana acum a-mi tramite con-semnarea prenumerantiloru, sunt rogati cu intetire, a-mi o subministrá cátu mai in gra-ba, pentru cá numai de cátu sé potu spedá esemplariele recerute. Dupa 10 esemplarie vor primí unulu gratis.

Mihailu Velceanu, m. p. parochu gr. or. in Dogaeska, cottulu Carasiulu.

Concursu.

Pentru deplinerea parochiei vacante in *Ciohoiu* (protop. Luncii, comit. Bihoruliu) se deschide concursu pana in 17 maiu c. v. cu acea observatiune, cá in díu'á amintita se va efaptu alegerea.

Emolumintele impreunate cu acéstá sta-tiune sunt urmatoriele: diumetate sesiune de pamentu aratoriu, pentru legumi pamentu de *doué vice*; nrulu caseloru este 114, cu câte un'á vica de bucate mestecate (ocuruciu si gráu) din care totu la 19 un'á e a crisaniculu cas'á parochiala cu *doué chilii* si cu unu teri-toriu pentru legumi; éra stólele sunt celo inda-tinate; in fine lemne de focu, competint'á de dupa $\frac{1}{2}$ sesiune de pamentu din padurea co-muni. —

Datu in *Ciohoiu* din siedint'á comitetulu par. tienuta in 23 aprile c. v. 1872.

Cu consentiulu meu: *Georgiu Besanu*, m. p. admin. protop. alu Luncii.